Polabsky, Josef Jiri
Jezovitske melodie

DRUHÉ VYDÁNÍ.

V PRAZE, v KARLÍNĚ.
V komisí kněhkupectví Mikuláše & Knappa.

JEZOVITSKÉ
MELODIE.

Podává

JOSEF JIŘÍ POLABSKÝ.

Druhé vydání.

V PRAZE, V KARLÍNĚ.
Nákladem spisovatelovým.
1867.
V komisí knëhkupectví Mikuláše & Knappa v Praze, v Karlíně.

Pravda přijde na světlo, vražda nemůže
býti dlouho ukryta, skryto může
jen býti dítě člověka, avšak na
konec musí předce pravda ven.

Shakespeare „Kupec Benátský“, jed. 1. výj. 2.

Knihtiskárna: Mikuláš & Knapp v Praze, v Karlíně.

P r o s l o v.

Již dlouho leželo jsi rozladěno
v koutečku tmavém milé varyto;
nuž budiž zase k světlu vyneseno,
ať zvím, co ve tvém nitru ukryto.
Já druhdy pevné trůny tebou bořil,
já opěvoval lidstva svobodu;
já tebou před krásou se děvy kořil,
já tebou velebil jsem přírodu;
nuž starý duch-li posud v tobě žije
pak nech se k srdci těsně přivinout,
já musím znát tvé nové melodie,
a kdybych měl i s tebou zahynout;
neskrývej ničeho, pěj pravdu směle,
a nechť i pouty hrozí, řetězi;
vždyť jsou nám heslem slova spasitele:
„Lež zahyne a pravda zvítězí."

I.

Ah škoda věčná je těch krásných dob,
kde u veliké slávě byl řád váš,
ah škoda věčná je těch krásných dob,
kde knihy naše pálil Koniáš.

Ah škoda jich, již víc se nevrátí,
již nezasvitne stará sláva vám;
již knihy nám váš plamen neschvátí,
tož: „ad majorem dei gloriam.“

Aj oželte jich, drazí otcové,
vždyť je tu ještě slavný národ náš;
teď ten na místo vaše nastoupí,
ba z každého nás budiž Koniáš.

My budem pálit všecko napořád,
svým vtipem totiž, co vy dáte nám;
ne z hněvu snad, by zrychlen byl váš pád,
leč: „ad majorem dei gloriam“.

II.

Jak Joviš hromovládný hřímá
nadšený páter Jezovit,
k pokání lidstvo napomíná,
neb pokrok, ona příšera,
v němž lidstvo sobě libovalo,
zlem prý jest; na to „libera“
se modlit jme, a zbožný lid
s povzdechem volá: „nos a malo“!

A jindy zas v nadšení káže,
že zkázou jesti čtení kněh,
že slepá víra víc dokáže,
než bezbožná ta nevěra,
kazící svaté záměry;
na to se modlí: „libera“
a v chrámu zavzní z hrdel všech:
„nos a porta inferi.“

III.

Kam druhdy nemoh' satan sám,
a v lid by rád byl trčil,
tam bez všech dlouhých rozpaků
vždy starou babu strčil.

Lid poznal však tu ďábla lest,
a babiznám dal kvinde;
tu čert se ušklíb' — zasmál se,
řka: „zaklepáme jinde.“

A od těch dob na místě bab,
o ďas ten zná se mstíti,
kam nemůže se vloudit sám,
nastrčí — jiné kvítí.

IV.

Již ticho vy tam za stolem
s tím jezovitským kvikem;
vždyť co jste chtěli, máte již,
z nás každý mučedníkem.

My tančili dřív podle not,
jež jste si vymyslili,
však při nich jsme si souchotě
takořka ulovili.

Když jsme teď však zas okřáli
a duch se vrátil starý,
nechcem ty vaše partesy,
a protož páni vary!

V.

Jaký to hluk, když někdo za noci
kamenem v temná vaše okna buchne;
toť křiku hned a lání odevšad,
div ubohá vlasť naše neohluchne.

Když před lety však celý otcův roj
ubohý národ bil a kamenoval,
tu žádný v světě hlasu nepozveď,
by hanebný čin tento zatracoval.

VI.

„Buď kleta všecka osvěta,
jenž jako satan lidstvo straší,
buď kletý pokrok, kletý čin“ —
toť denní modlitbou je vaší.

Nechcete světlo? Jaký div?
Toho se každá sova leká,
a pak, kdy tma, tu ubožák
se mnohem lehčej z kůže svléká.

VII.

Teď odhodí prý příšerný svůj šat,
a moderní mu dají střih,
by přestalo jím hloupé lidstvo lát,
by kacířský ten štěkot ztich.

Což myslíte, že s novým kabátem
šlendrian starý přestane?
Odějte kozla třeba šarlatem,
on přece kozlem zůstane.

VIII.

Jen popřejte jím útulku,
vždyť dobří jsou a tíši,
a jak již mnohou spasili,
spasí i naší říši.

Jen pozor prosím trochu též
na převelkou jich píli,
by nás snad ještě před časem
svou láskou nespasiti.

IX.

Již pozvedají železný zas kříž,
a jdouce za svým starým krásným zvykem,
chtí nám dát cítit jeho svatou tíž,
křičíce: „Musíš býti mučedníkem!“

Již přišli z dálky páni páteři,
a v rukou posvátných nám nesou spásu,
však běda, již jim žádný nevěří,
vždyť nemají tentokrát Maradasů;

ni Huertů již není bohužel:
co tedy počít v strastné této chvíli?
Oh, kéž by si šli pro ně do Španěl,
a vícekrát se již nevrátili.

X.

Proto prý Prušan krad a drancoval,
že synem svaté naší církve není,
jenž „nepokradeš“ má v svém zákonu,
tak hlásá nyní mnohý v rozhorlení;

on nezná Boha, nezná pravou cnosť,
on v bludech kacířských se brodit zvyklý,
a proto prý to není žádný div,
že z posledních nás skoro kalhot svlíkli.

Aj rcete bloudi, zda že Jezovit
též údem svaté církve býti může?
vždyť ten, ač knězem, kdyby moh',
by z poslední nás svlekl kůže.

XI.

Aj nač ten hluk, že lidstvo pokleslo,
že svaté víry v něm již více není,
že ze svatých si věci tropí smích,
že řád váš u něho je v povržení?

Aj má snad věřit v to, co díte vy?
Ah to by bylo ve víře až příliš chudé.
Kažte mu víru, jak ji kázal Pán,
a věřte. tu že zbožňovati bude.

XII.

Jen hrajte dál tu velkou tragoedii,
vždyť lid se neustále bavit chce;
jen prosím přitom žádnou komedii,
by nevysmál se vám svět od srdce.

Dejte si pozor prosím na kritiku,
by nepropad ten velký váš kus,
jak lehce moh' by proti tajtrlíku
z našeho středu povstat kritik Hus.

XIII.

Kéž by se každý tovaryš
jako mistr jeho choval,
jenž léčil chudé, chorobné
a mrtvé oživoval.

Leč teď učňové Ježíše
tak mistra následují,
že vše co zdravé, mrzačí,
a živé umrtvují.

XIV.

Jediný Bůh ten největší,
jest ten, jenž v srdci lidském dlí;
dobré-li srdce sídlí v něm,
však mimo ně, člověk-li zlý.

Nač tedy k Bohu oslavě
těch hrůzy plných řečí rej?
To kažte lidu: „Každý z vás
vždy dobré čisté srdce měj.“

XV.

Kdo druhdy říct se osmělil,
že církve zlem je Jezovit,
nad tím hned vyřkl otcův sbor
strašné: „In anathema sit.“

Bůh svatý sám prý tomu chce,
by postižen byl klatbou ten,
jenž by se bludně osmělil
o sluzích Páně špetnout jen.

Proč teď však sbor váš neklne,
když celý skoro volá svět,
že víra, jak jí hlásáte,
se hanbou, studem musí rdět.

Změnil snad Bůh své smýšlení?
či má snad přece pravdu lid?
Ne, Bůh již sám vyřk' nad vámi
strašné: „In anathema sit.“

XVI.

Náš národ stal se obětí
osudu divých rarachů,
neb nemá ani okamžik,
v němž moh' by žíti bez strachu.

Nejdříve naší sousedé
jej trichynám hodili v lup,
po trichynách pak přišel Prus,
a jal se na něm brousit zub.

A ještě neměl za zády
ty první haldy malérů,
již tamo vidí ve flóru
kráčeti bujnou choleru.

A té se ještě nezbavil,
již zase hromobití:
k trichynám, Prusům, choleře
se druží Jezoviti.

XVII.

Torturu těla odstranili;
— není prý na čase ta věc, —
za to však, by to nahradili,
teď berou ducha na skřípec.

Tu však je věru škoda práce;
duch není takou titěrou,
by spustil truchlé lamentace
před lecjakous příšerou.

Kdo ducha má, ten silou sline
tím hrozba vaše neztřese;
kdo bezduch však, i bez vás zhyne,
dřív než se k duchu povznese.

XVIII.

„Toť svatá pravda žádná lež,
vždy každý přímou cestou běž,
a s pravdou-li se potážeš,
vše co si přeješ, dokážeš.“

Tak pořekadlo české zní
Já dím však, to že poslední.
„Jen s oklikami, se lží v před,
a mocným jsi co nevidět.“

Nevěříš-li, tož popatř jen,
jak jejích řád je všemocen,
zda lži či pravdou poznáš sám,
pakli ses učil dějinám.

XIX.

Syn zbožný stal se z kacíře
jak vy jste si to přáli;
vy sami jste nás pokřtili,
a sami biřmovali.

Vy k pokání jste hnali nás,
a potom k přijímání,
a teď nám chcete ještě dát
poslední pomazání?

Ne — s tím si ještě počkejte;
jen co se oženíme,
my sami vás pak pomažem,
a snad i posvětíme.

XX.

Nemějte strach, že nevděkem
se uchvátiti dáme;
myť každý, sebe menší dar
vždy oceniti známe.

Vy druhdy jste nám frankfurtské
s ochotou podávali;
my brali je, — nuž dlužno teď,
by revanche jsme vám dali.

Nuž zde je vemte nazpět zas,
však s dobrým českým křenem,
a k tomu slib, že do smrti
na vás nezapomenem.

XXI.

Slout' mučedníkem pro víru,
toť sláva je a velká čest,
leč třeba ještě ptáti se,
kdo tu as pravým svatým jest.

Žel Bohu však, že právě ti,
jenž tvrdit měli u víře,
ty, kteří víru kázali,
zatratili co kacíře.

XXII.

Jak krásně bujnělo to osení!
Tu přikrad' se však člověk zlý,
a ve své zlosti koukol nesváru
počíná házet v míru obilí.

Však nebojme se; v písmě psáno jest:
„Až símě vzroste, přijde doba žně;
pšenici dobrou sklidí hospodář
a koukol vržen bude do ohně.“

XXIII.

Blažen jest ten, jenž nuzným, chorobným
dost malou almužnu jen dává,
neb tamo za jeho útrpnost
prý odměna jej očekává.

Nuž páni, kteří toto kážete,
almužnu sami chudým dejte,
a u chudých pro řád svůj bohatý
tak nestydatě nežebrejte.

XXIV.

Co natropeno bylo hluku již,
že zbytečný je konkordát.
Aj nač to vše; což nic již nechcete
paterům Jezovitům přát?

Což nevíte, že jeho zrušením
i jejich řád by notně kles,
a že by žádný z nás pak bez něho
ku nebes branám nedolez?

XXV.

„Aj co pak zbožný řád jich zavinil,
že jako smečka psů jej štvete?
Vždyť on přec pro vás mnoho učinil,
v dřímotě vaší dvoustoleté!

On u lůžka vašeho věrně bděl,
by mohli jste jen spáti tiše,
onť o vás učně velkou péči měl,
onť vzorem byl vám tovaryše.“

Toť boží pravda jest. Nač tedy dýl
se míchati do sporu toho?
Řád jejich mnoho pro nás učinil,
ba skorem víc, než příliš mnoho.

XXVI.

Žádáte naší lásku? Ajta jděte,
a tam na hoře bílé poklekněte,
tam vyproste si padlých odpuštění
a my vám chcem být potom nakloněni.

Vy nepůjdete však, toho jsme jisti:
vždyť srdce vaše plno nenávisti;
vyť lidskost jste již každou zatratili,
vyť zlosti jste se pouze zasvětili.

Nuž vary tedy s láskou přetvářenou,
za níž se v patách zlost a vražda ženou.
Nejlepší dík, jejž můžeme vám vzdáti,
jest ten, kdy vámi budem povrhati.

XXVII.

„Na hranici buď utracen!
On umí psát, on umí číst;
toť čaroděj, toť kouzelník,
toť satanáš, toť antikrist.“

Takto „ad dei gloriam“
se volávalo před lety,
tak hleděli si otcové
svých milých dítek osvěty.

Hoj byla by to radost as,
kdy směl by vládnout Jezovit,
toť věru že by ani pták
bez popálení neodlít.

XXVIII.

Je rájem krásným naše milá vlasť;
však právě milostným že rájem jest,
musí i škodolibých hadů mít,
jenž dovedli by naše Evy svést.

My dlouho žili v míru, bez hadů,
až přec se nad námi kdos smiloval,
a aby již ten had byl pořádným,
nám jej v podobě — jistých pánů dal.

A Evy naše — slabá stvoření
již úprkem v moc jejich klesají;
leč Adamové naší moudří jsou
a od Ev křehkých svést se nedají.

XXIX.

Ta stará Praha, druhdy veselá,
ku pláči ret svůj svěží svírá,
neb jako lev ve drápech pardala,
tak ona v jich se rukou spírá.

Však jaký div? Dřív volno všude tak,
a bez svatých pořádek svatý,
teď volný duch však poutem otcovským
má na novo zas býti spjatý.

Otcové ti se v Praze slízají,
by zaujali pak celou zemi,
a matka Praha-li se neopře
budou nám hrozit hranicemi.

XXX.

Nejdříve domek, potom pěkný dům,
po domu klášter, a pak školy,
po školách kostely a paláci,
a naposledy zlaté doly.

Toť pěkný výtěžek ze svatých slov,
jež z kazatelny káži lidu,
a pak ať někdo říct se osmělí,
že máme v Čechách hlad a bídu.

My máme vše, co jenom třeba nám,
my máme nazbyt blahobytu,
a ptáme-li se, či to zásluhou,
či jinou, nežli Jezovitů?

XXXI.

Slibujete nám boží království,
pakli za vašim slovem budem chodit,
však šetřte plíc, my známe pravdu již,
a nedáme se více za nos vodit.

Ba, my tam s vámi ani nechcem být,
a raděj' se ho všichni odříkáme,
nač třeba je nám ještě pekla tam,
an v středu vašem dost ho tady máme.

XXXII.

Především střídmým budiž synu můj,
napotom zanech všechněch svárů,
a abys lehce toho docílil,
střež hospod se a pivováru.

Jsi-li však oddán těmto necnostem,
pak hleď si jich alespoň v skrytu;
opusť ten svět, čiň tuhé pokání,
a vstup do řádů Jezovitů.

XXXIII.

Tomu se nedivme, že před lety
tma čirá v lidstvu panovala,
vždyť sama cháska našich kantorů
si v temnotách jen libovala.

Teď však nechť sebe víc se namahá,
a místo světla tmu si přeje,
my půjdem za světlem, — vždyť máme plyn,
vždyť máme hojnost petroleje.

XXXIV.

Po dobrém nepůjdou, to dobře víme,
jsouť oni neustupni, svéhlaví,
a tomu vzdor, že o to nestojíme,
chtí nebeské nám dopřát oslavy.

Nezbývá jiného, než dle jich vzoru,
majíce na zřeteli následky —
jim jak koliv se stavět ku odporu.
„Vždyť účel posvěcuje prostředky.“

XXXV.

Kéž by jsi otče Žižko z hrobu vstal,
a sprostil nás těch cizích hostí,
jenž opět se nám v Prahu vloudili
a zdravý tuk nám ssají z kostí.

Je věru čas, by jsi se smiloval,
tož dřív, než řád se v zlořád změní;
neb těžko je veš honit z kožicha,
hojné-li se již rozplemení.

Ty nevstaneš, — nuž aspoň zhledni k nám,
a požehnej nás z nebes bytu,
ať poznají ti drzí vetřelci
že vnukové jsme Táborytů.

Doslov.

S radostí pěl bych drazí ještě dál,
však osud mi již mlčet velí;
ty slabé struny, jež jsem zladil v zpěv,
se přes příliš již rozechvěly.

Rozechvěly se, — praskly s rachotem,
neb já svou lýru příliš třímal,
nedbaje na to, že v ní ukrytý
pan pater Jezovita dřímal.

Ten jako rarach z ní se vyřítil,
a za mnou stanul s velkým hřmotem,
a dřív než jsem jej mohl vyhodit,
shasnul mi svíčku kratiknotem.

Nuž do kouta již s tebou varyto:
snad časem zas tě k zpěvu zladím,
až ďas se bude o mne pokoušet,
tebou snad jeho choutky schladím.